

VARUFÖRSÖRJNINGSPÅN

2008

EMMABODA I VÅRA HJÄRTAN

Emmaboda
kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2008-09-29

INLEDNING

Det moderna samhället har utvecklats i en riktning där rationaliseringar och effektivitet blivit allt mer centralt eftersom konkurrensen hårdnat på nästan alla områden. Särskilt kännbart har detta faktum blivit för de dagligvarubutiker som existerar på landsbygden. Då allt fler människor bosätter sig i större tätorter försvinner också kundunderlaget för landsbygdshandeln. En annan problematik uppstår när människor som bor på landsbygden väljer att göra alla sina inköp på ett annat ställe än i den egna landsbygdshandeln. Detta leder till lägre lönsamhet för handlaren och nödvändiga investeringar i butiken kanske uteblir, vilket innebär att kundunderlaget minskar ytterligare. För att få en uppfattning om den utveckling som har skett i de områden som denna varuförsörjningsplan omfattar, kan följande beaktas: Den tidigare varuförsörjningsplanen är från 1986 och under perioden fram till juli 2008, har nio butiker/bensinstationer med butik som sålde dagligvaror och fyra försäljningsställen för drivmedel försvunnit.

Detta kan anses vara såsom en marknadsekonomi ska fungera, pris och utbud styrs av efterfrågan och den aktör som inte kan erbjuda rätt pris eller utbud försvinner till förmån för andra. Ur ett samhällsbyggnadsperspektiv är detta dock inte alltid optimalt. En landsbygdshandel eller en drivmedelsstation kan betraktas som en service för människorna på orten eller runt orten. Om denna service försvinner, då blir orten mindre attraktiv. Om orten inte anses attraktiv, då kan även befolkningen minska. För en skola är det centralt att ha ett elevunderlag. I händelse av att en skola försvinner från orten, upphör med stor sannolikhet inflyttningen av barnfamiljer och orten slutar att vara levande. Följaktligen är kommersiell service på landsbygden viktigt och avsaknaden av detta kan påbörja en ond spiral.

Kommunfullmäktige beslutade, 2008-01-28, § 1, om bland annat ett inriktningsmål för perioden 2008 - 2010 med följande lydelse: ”Tillsammans med företagen i kommunen ska vi skapa förutsättningar för utveckling och hållbar tillväxt. Antalet företag, sysselsättningstillfällen och invånare ska öka under perioden.”

Det finns således ett uttalat mål från de förtroendevalda att antalet invånare i kommunen ska öka under perioden 2008 – 2010. För att detta ska lyckas krävs att även andra orter än den största orten expanderar i kommunen. Ur en utvecklingsaspekt är det också viktigt att det finns en god service i hela kommunen, särskilt då de mindre orterna ligger i natursköna områden som kan generera turism. Landsbygdshandeln och drivmedelsstationer är en service som är av yttersta vikt för Emmaboda kommun och bidrar till att hela kommunen har ett levande samhällsliv.

STÖD TILL NÄRINGSIDKARE I UTSATTA OMRÅDEN

Förordningen om stöd till kommersiell service (SFS 2000:84) möjliggör offentligt stöd till områden där den kommersiella servicen bedöms som gles av Regionförbundet i Kalmar län. Konsumentverket utövar tillsyn i frågan för att bedömningarna i de olika delarna i Sverige ska bli enhetlig. Stödformerna som finns att tillgå är investeringsbidrag, investeringslån, servicebidrag och hemsändningsbidrag. Stödet får dock inte otillbörligt gynna en viss näringsidkare.

För att Regionförbundet i Kalmar län ska kunna göra en bedömning huruvida den kommersiella servicen är gles, krävs att kommunen har planerat varuförsörjningen på sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas.

SYFTE

Syftet med varuförsörjningsplanen är att säkerställa en god kommersiell service på landsbygden genom att identifiera vilka orter och butiker som kan anses strategiska ur ett serviceperspektiv i kommunen.

KOMMERSIELL SERVICE I EMMABODA KOMMUN

I ”Lokalt utvecklingsprogram för kommersiell service för Kalmar län” anger Regionförbundet att områden som har mer än 8 kilometer till närmaste dagligvarubutik kan anses ha låg servicenivå. Detta innebär att Lindås tätort inte kommer att behandlas som ett resultat av dess närhet till Emmaboda. Boda saknar dagligvaruhandel och behandlas inte av denna anledning i varuförsörjningsplanen. De orter som har mer än 8 km körsträcka till Emmaboda tätort och idag endast har en dagligvarubutik är Vissefjärda, Långasjö, Broakulla och Eriksmåla.

Butikerna i orterna Vissefjärda, Långasjö, Broakulla och Eriksmåla kommer följaktligen att behandlas i egna avsnitt i denna plan. I den sammanfattande informationen för varje butik, anges årsomsättningen. Föreningen Landsbygdshandelns Främjande (FLF) hävdar att om omsättningen i en dagligvarubutik på landsbygden understiger 4 miljoner kronor, finns det svårigheter att driva butiken vidare. Ortens befolkning beräknas med omnejd, vilket innebär tätortens befolkning inklusive max en 5 kilometers radie. En annan definition som bör klargöras är postombud respektive frimärksombud. Hos ett postombud är det möjligt att sända och hämta ut paket, samt köpa produkter kopplade till posten. Ett frimärksombud har enklare produkter och är inte utlämningsställe för paket.

VISSEFJÄRDA – ICA Matboden

Ortens befolkning

1438 invånare

Omsättning 2007

19,5 mkr

Sidoverksamhet

Postombud

Ombud för Apoteket

Ombud för ATG

Ombud för Svenska Spel

Hemsändning av varor

Allmänt

I Vissefjärda finns en dagligvarubutik som är placerad centralt i Vissefjärda tätort. Öppettiderna är 09:00 – 20:00 alla dagar. Efter att en manuell drivmedelsstation med butik och en Konsumbutik slagit igen på orten är ICA Matboden den enda butiken där det är möjligt att köpa dagligvaror. Vidare har drivmedelsstationens nedläggning resulterat i att samtliga sidoverksamheter för spel och post övertagits av butiken. Under 2007 genomfördes dessutom 351 leveranser av hemsändning av varor. Butiken har också ett samarbete med Törestorp camping och säljer fiskekort samt hyr ut kanoter.

Då ICA Matboden har en omfattande sidoverksamhet utöver försäljning av ett stort sortiment av dagligvaror måste butiken bedömas som ett strategiskt servicecentrum i kommunens södra del. Sedan den nuvarande handlaren tog över butiken 1992 har omsättningen fyrdubblats och investeringar har gjorts kontinuerligt som har ökat butiksytan. Handlaren ser inga direkt hot mot verksamhetens fortsatta överlevnad.

På orten finns en automatiserad drivmedelsstation.

LÅNGASJÖ – Långasjö Lanthandel

Ortens befolkning

855 invånare

Omsättning 2007

6 mkr

Sidoverksamhet

Frimärksombud

Ombud för Apoteket

Ombud för Svenska Spel

Allmänt

Långasjö Lanthandel är en ICA Närbutik med ett centralt läge längs med ortens huvudgata. Under 1990-talet vidtog invånarna åtgärder för att garantera att en dagligvarubutik skulle fortsätta existera på orten. Invånare startade ett fastighetsbolag Långasjö Sockens Butikslokal AB och på

så sätt fick butiken kapital till investeringar, vilket resulterade i ny byggnad och nya inventarier. Det är Långasjö Lanthandel AB som driver verksamheten. Öppettiderna är måndag till fredag 09:00 – 19:00, lördag 09:00 – 14:00 och söndag stängt.

Tillsammans med ICA Matboden i Vissefjärda, måste dessa två butiker betraktas som de mest utvecklade dagligvarubutikerna i kommunen utanför Emmaboda tätort. I en studie som genomförts, finns tendenser som indikerar att nästan 50 % av invånarna i Långasjö och Vissefjärda gör 75 – 99 % av sina inköp på respektive landsbygdshandel.

På orten finns en automatiserad drivmedelsstation.

BROAKULLA-ALGUTSBODA – NJ Handel

Ortens befolkning

749 invånare

Omsättning 2007

Under 5 mkr

Sidoverksamhet

Frimärksombud

Hemsändning av varor

Allmänt

Butiken har sedan 2006 nya ägare som lyckades fördubbla omsättningen under sitt första år. Dock har rörelsen haft vissa lönsamhetsproblem och lokalerna har blivit trånga på grund av ett större utbud. Befolkningsunderlaget är något missvisande då detta är den tätort som är närmast Emmaboda och därmed delar samma kundunderlag. Detta ger upphov till en hårdare konkurrens för butiken. Invånare i Algutsboda har dessutom samma avstånd till Eriksmåla som Broakulla. Butiken har emellertid fått en ny leverantör i form av Coop, vilket har ökat utbudet och samtidigt sänkt priserna med 30 – 35 %. Detta måste betraktas som en positiv utveckling som kan resultera i investeringar i butikslokalen.

Under 2007 hade butiken 73 leveranser som ett resultat av hemsändningen av varor. Butikens öppettider är måndag till lördag 08:00 – 19:00, söndagar 10:00 – 19:00.

Orten har en bemannad drivmedelstation som också är ombud för Apoteket.

ÅFORS-ERIKSMÅLA – Fröjds Motorservice

Ortens befolkning

463 invånare

Omsättning 2007

8,65 mkr (detta inkluderar försäljning av drivmedel, där marginalerna är mycket små)

Sidoverksamhet

Frimärksombud

Ombud för Apoteket

Ombud för Svenska Spel
Hemsändning av varor
Drivmedelsanläggning

Allmänt

Fröjds Motorservice är ursprungligen en drivmedelsstation som utökat sitt sortiment med dagligvaror och en rad sidoverksamheter. Butiken har ett grundläggande utbud av varor och kan fungera som en kompletteringsbutik. Problemet är att den norra kommundelen är något mer glesbefolkad än den södra delen, vilket får konsekvenser för kundunderlaget, utbudet av varor och priser. Fröjds Motorservice har dock ett strategiskt läge ur en turismaspekt, då butiken ligger längs väg 25 och nära korsningen mellan densamma och väg 28. Detta återspeglas också i öppettiderna som är måndag till lördag 08:00 – 19:00, söndagar 10:00 – 19:00 och förlängs med en timme under turistsäsongen. Vidare är Fröjds Motorservice den största leverantören gällande hemsändning av varor med 864 leveranser under 2007. Detta kan ytterligare ses ur den geografiska aspekten i den norra kommundelen, där längre avstånd gör det svårt för äldre att ta sig till butiker och denna service fyller således en stor funktion. Handlaren hjälper dessutom äldre människor att få tag i andra varor som inte finns i butikens sortiment.

En utveckling mot en mer renodlad dagligvarubutik är sannolikt inte möjlig på grund av det begränsade kundunderlaget, men Fröjds Motorservice har genom sin sidoverksamhet upprätthållit en grundläggande service i norra kommundelen. Handlaren önskar bli ombud för ATG som han tror kunde vara viktig utveckling för butiken, men ATG har tekniska begränsningar i sitt system som håller nere antalet ombud och en geografisk plan som inte gynnar Fröjds Motorservice.

VARUBUSS – Skoglunds livs

Linjens sträckning

Opererar över hela kommunen, även inne i vissa tätorter vid servicehus och servicelägenheter.

Omsättning 2007

Cirka 1 mkr

Allmänt

Skoglunds livs är den enda varubuss som trafikerar kommunen. Kunderna består till övervägande del av äldre personer och det är inte orimligt att anta att varubussen fyller en social funktion utöver den service som erbjuds. Ägaren har inga planer på att sluta, men noterar att omkostnaderna har blivit högre för verksamheten som en följd av en allmän utveckling.

SLUTSATS

De två södra orterna, Långasjö och Vissefjärda har som ovan noterat, två utpräglade dagligvarubutiker där en stor del av befolkningen som gör majoriteten av sina inköp. Detta innebär att de investeringar som gjorts över åren har gett avkastning. Det finns dessutom ett större kundunderlag i de södra tätorterna, vilket har bidragit till att skapa två stabila landsbygdshandlar. Dock måste det ur ett långsiktigt perspektiv säkerställas att dessa två butiker fortsätter att utvecklas i takt med marknaden för dagligvaruhandeln.

I den norra kommundelen är det något mer problematiskt, främst på grund av att kundunderlaget inte är lika stort. Dessutom har tätorten Boda med omnejd drygt 324 invånare och saknar dagligvarubutik, relativt nära till Nybro och därmed dess större butiker och lågprisbutiker. Fröjds Motorservice i Eriksmåla har på ett kreativt sätt lyckats kombinera olika verksamheter för att det ska vara lönsamt, samtidigt som en grundläggande service bibehålls. I Broakulla är lönsamhetsproblemen ett orosmoment och omsättning får inte sjunka, men med butikens nya utbud finns det positiva möjligheter som kan leda till en ökad försäljning. Ökar omsättningen borde det finnas förutsättningar för investeringar i butikslokalen som utvecklar verksamheten ytterligare.

Avslutningsvis går det att konstatera att antalet landsbygdshandlar är så lågt att varje nedläggning betyder att en tätort blir utan dagligvaror. Varubussen kan utgöra en komplettering till butikerna, men kan inte ersätta dem. Följaktligen måste den fortsatta överlevnaden av de identifierade butikerna i varuförsörjningsplanen 2008 vara ett konstant mål för Emmaboda kommun.

MÅL

Den kommersiella servicen skall bevaras i orterna Vissefjärda, Långasjö, Åfors-Eriksmåla och Broakulla-Algutsboda

Emmaboda kommun är en liten kommun sett till invånarantalet, men den geografiska ytan är inte väsentligt mindre än övriga kommuner i Kalmar län. Detta innebär att den strategiska servicen måste utgå från orterna Vissefjärda, Långasjö, Åfors-Eriksmåla och Broakulla-Algutsboda om majoriteten av kommunens invånare som inte bor i Emmaboda eller Lindås ska kunna få det som kan betecknas som en god servicenivå. Genom att detta mål anges, ska de av Emmaboda kommun identifierade butikerna i Vissefjärda, Långasjö, Åfors-Eriksmåla och Broakulla-Algutsboda vara berättigade att söka visst statligt stöd genom Regionförbundet i Kalmar län.

Hemsändningsbidrag skall erbjudas butikerna i Vissefjärda, Långasjö, Åfors-Eriksmåla och Broakulla-Algutsboda för hemsändning av dagligvaror

Emmaboda kommun erbjuder de ovan angivna butikerna hemsändningsbidrag, något som kommunen fortsättningsvis ska göra. Kommunen erhåller ett bidrag för detta från Regionförbundet med 50 % av max 90 kronor per leverans, det vill säga 45 kronor per leverans. Regionförbundet kan i framtiden ändra bidraget till 50 % av 120 kronor, en förändring som andra län genomfört. Kommunstyrelsen ska i sådant fall utan dröjsmål ta ställning till att höja hemsändningsbidraget från 90 kronor till 120 kronor.

Projekt som syftar till utvecklingen av landsbygdshandeln i kommunen skall prioriteras

Kommunstyrelsen ska prioritera projekt där landsbygdshandeln kan antas utvecklas. Beslut i varje enskilt projekt görs av kommunstyrelsen eller den som delegerats uppdraget.

Företrädare för butikerna i Vissefjärda, Långasjö, Åfors-Eriksmåla och Broakulla-Algutsboda skall årligen inbjudas till kommunen för formaliserade överläggningar

För att kommunen och landsbygdshandlarna ska ha en god dialog, bjuds handlarna in till överläggningar årligen. På så sätt är det möjligt att tidigt identifiera problem och hantera dem. Inom ramen för dessa överläggningar följs kommunens myndighetsutövning upp, detta då egenkontrollen är något som är både tidskrävande och ansträngande för butiker på landsbygden.